# Oświadczenie złożone
# przez senatora Wadima Tyszkiewicza
# na 3. posiedzeniu Senatu
# w dniu 13 grudnia 2023 r.

Oświadczenie skierowane do wiceprezesa Rady Ministrów, ministra cyfryzacji Krzysztofa Gawkowskiego oraz do ministra spraw wewnętrznych i administracji Marcina Kierwińskiego

Oświadczenie dotyczy niezgodnego z prawem zobowiązywania gmin do zakupu we własnym zakresie kart kryptograficznych niezbędnych do wykonywania zadań zleconych – rejestr stanu cywilnego, ewidencja ludności, dowody osobiste – w Systemie Rejestrów Państwowych, SRP.

W imieniu środowisk samorządowych wyrażam sprzeciw wobec niezgodnej z prawem praktyki stosowanej przez Centralny Ośrodek Informatyki w zakresie przyznawania dostępu pracownikom urzędów gmin i urzędów stanu cywilnego do Systemu Rejestrów Państwowych. Nieprawidłowość dotyczy uzależnienia przyznania dostępu pracownikom urzędów gmin i urzędów stanu cywilnego do SRP w celu wykonywania zadań zleconych w zakresie spraw obywatelskich od zakupu przez gminę kart kryptograficznych i dostarczania ich wraz z wnioskiem A do Centralnego Ośrodka Informatyki z siedzibą w Łodzi. W przypadku niedostarczenia wraz z wnioskiem A zakupionej ze środków własnych gminy karty kryptograficznej Centralny Ośrodek Informatyki odmawia realizacji wniosku.

Taka praktyka nie może być akceptowana przez gminy, jest bowiem niezgodna z przepisami prawa oraz Polityką Bezpieczeństwa Informacji SRP. Z tego powodu zapis w punkcie 1.2.1 „Instrukcji wypełniania wniosku o dostęp do Systemu Rejestrów Państwowych (SRP) – Użytkownicy aplikacji «Źródło» (wniosek A)", który stanowi, że „wraz z wnioskiem należy dostarczyć kartę kryptograficzną o specyfikacji zgodnej z dokumentem Specyfikacja kart kryptograficznych dla SRP, dostępnej na stronie https://www.gov.pl/cyfryzacja/jak-uzyskac-dostep-do-srp", wymaga natychmiastowego usunięcia.

Wskazać należy, że zgodnie z przepisami ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy o dowodach osobistych minister właściwy do spraw informatyzacji zapewnia utrzymanie i rozwój rejestru stanu cywilnego, rejestru PESEL i rejestru dowodów osobistych, w tym zapewnia dostępność systemu informatycznego, w którym wspomniane rejestry są prowadzone, dla podmiotów przetwarzających w nich dane, a takimi podmiotami są gminy i urzędy stanu cywilnego. To jednoznacznie wskazuje, że minister właściwy do spraw informatyzacji ma obowiązek zapewnić pracownikom urzędów gmin i urzędów stanu cywilnego dostęp do Systemu Rejestrów Państwowych, w którym znajdują się wspomniane rejestry. Jest to jedyny warunek, którego spełnienie jest niezbędne do prawidłowego wykonywania zadań zleconych z zakresu spraw obywatelskich przez gminy oraz urzędy stanu cywilnego. Integralnym elementem Systemu Rejestrów Państwowych jest karta kryptograficzna, która jest nośnikiem certyfikatu uprawniającego pracownika urzędu gminy i urzędu stanu cywilnego do dostępu do wspomnianych rejestrów.

Nie ma w polskim systemie prawa przepisu, który zobowiązywałby gminę do zapewnienia jakichkolwiek komponentów Systemu Rejestrów Państwowych, w tym kart kryptograficznych, w celu realizacji zadań zleconych.

Podnieść należy, że dokonanie zakupu ze środków własnych jakichkolwiek środków rzeczowych do realizacji zadań zleconych jest niezgodne z przepisami o finansach publicznych i stanowi naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Pogląd ten jest ugruntowany w orzecznictwie sądowym oraz stanowiskach Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych. Wobec tego apeluję, aby Centralny Ośrodek Informatyki niezwłocznie zaprzestał opisanej praktyki i realizował kierowane przez gminy wnioski A dotyczące dostępu do SRP zgodnie z przepisami prawa.

Pozostaje kwestia usunięcia wspomnianego zapisu w pkcie 1.2.1 „Instrukcji wypełniania wniosku o dostęp do Systemu Rejestrów Państwowych (SRP) – Użytkownicy aplikacji «Źródło» (wniosek A)".

Jednocześnie wnoszę, aby minister cyfryzacji opracował nową procedurę związaną z otrzymaniem dostępu do SRP przez pracowników urzędów gmin i urzędów stanu cywilnego. Obecna procedura jest archaiczna, zbiurokratyzowana i prowadzi do nieracjonalnego wydatkowania środków publicznych. W dobie powszechnej komunikacji elektronicznej nie do zaakceptowania jest rozwiązanie, w ramach którego wniosek A musi mieć postać papierową i być przekazywany do COI korespondencją listową. Taki model komunikacji w sposób nieuzasadniony wydłuża procedurę i naraża gminę na koszty. Należy mieć na uwadze,

że utrata dostępu do SRP ma często charakter losowy, np. może być wynikiem uszkodzenia karty, nagłej nieobecności pracownika, rozwiązania stosunku pracy, i z tego powodu nie da się przewidzieć, kiedy taka okoliczność wystąpi. Obecna procedura jest bardzo czasochłonna i według informacji od gmin i urzędów stanu cywilnego średni czas oczekiwania na wygenerowanie certyfikatów i przesłanie ich na karcie do urzędu gminy wynosi ok. 3 tygodni. Jeśli weźmie się pod uwagę to, że ok. 70% gmin ma 1 stanowisko pracy do realizacji zadań zleconych, można przypuszczać, że oczekiwanie przez 3 tygodnie na nowy certyfikat sparaliżuje możliwość wykonywania zadań zleconych. Taka sytuacja bardzo negatywnie wpływa na obywateli, którzy są pozbawieni możliwości załatwienia sprawy w miejscu zamieszkania. Należy zatem niezwłocznie wdrożyć rozwiązania, które wyeliminują sztuczne bariery biurokratyczne.

Wobec tego oczekuję, że wniosek A będzie miał wyłącznie postać elektroniczną – specjalny formularz – i po wypełnieniu oraz podpisaniu go przez osobę uprawnioną podpisem elektronicznym będzie mógł być wysłany do COI przez system e-Doręczeń lub e-PUAP.

Ponadto wnoszę, aby alternatywnie wniosek A mógł być wysyłany poprzez moduł zleceń do COI bezpośrednio z SRP przez osobę, która pełni w gminie lub urzędzie stanu cywilnego funkcję lokalnego administratora. Po otrzymaniu wniosku A Centralny Ośrodek Informatyki będzie zobowiązany, aby w terminie nie dłuższym niż 3 dni robocze rozpatrzyć wniosek i przekazać certyfikat na karcie kryptograficznej do siedziby wnioskodawcy. Karty kryptograficzne Centralny Ośrodek Informatyki będzie zakupywał we własnym zakresie, co zapewni, że ich parametry techniczne będą zgodne z wymogami technicznymi funkcjonowania SRP, a tym samym skróci się czas realizacji wniosku.

Wadim Tyszkiewicz